

Psycholinguistics (2018), 23(2), 132–147

DOI 10.5281/zenodo.1199157

УДК 811.111'27

Factor of Biovitality in Predicative Organization of English Action Songs

Фактор біовітальності в предикативній організації англомовних дійових пісень

Anastasiia Kuzmenko

Ph.D. in Philology,
Lecturer

Анастасія Кузьменко

кандидат філологічних наук,
викладач

E-mail: kuzunchik@email.ua
orcid.org/0000-0003-1189-1438

*SE «Dnipropetrovsk medical academy
of Health Ministry of Ukraine»*

✉ 9, V. Vernadskoho Str.,
Dnipro, 49000

*ДЗ «Дніпропетровська медична
академія Міністерства охорони
здоров'я України»*

✉ вул. В. Вернадського, 9,
м. Дніпро, 49000

Original manuscript received September 25, 2017

Revised manuscript accepted February 28, 2018

ABSTRACT

The article presents the features of the predicative organization of English action songs taking into account the biovitality factor. The object of the study is the English action songs, and the subject is their predicative organization, taking into account the biovitality factor. The methods of induction and deduction, analysis and synthesis, abstraction and concretization, methods of observation, classification and systematization, as well as elements of quantitative calculations are used in the article.

Genre specificity of English action songs is a three-dimensional format: concept – word – action. These texts are inalienable in the child's cognition of the world, because it is action that helps to describe and show the phenomena of the environment, and song poetry reinforces imagery and plot. Predicative organization of English action songs should be described with the help of temporal, modal and personal nets. The productive tense forms in these texts revealed the present indefinite and the past indefinite, which indicates the importance of regular, repetitive actions in the life of the child and marking the sequence of events. English action songs exclude

the past continuous, present, past and future perfect and perfect-continuous actions. The modal net is divided into internal and external, where the imperative mode predominates to designate instructions, commands and orders for a certain action for the implementation of which there is a huge number of language opportunities, and modal verbs are used to indicate the possibility / ability to perform an action, which is justified by the first attempts of movements of a child, the cognition of the possibilities of his / her organism – the focus on accentuation of speech intentions, the illumination of certain actions, transforming real world into unreal one. A personal net is distinguished by the use of the third person singular to describe the action, character and quality of another person or object. In English action songs, there is a tendency to emphasize a specific action that is inherent only to a certain subject, which is necessary to distinguish one subject from another.

Keywords: English active song, predicative organization, temporality, modality, personality, network.

Вступ

Мовленнєва організація художньо-поетичного тексту привертає увагу багатьох дослідників (Мамедова, 2008; Наконечна, 2012; Остапченко, 2016 та ін.) з різних кутів погляду: текстологія (Longacre, 2000; Sandig, 2006 та ін.), лінгвопсихологія (Бакіна, 2003; Белоусов, 2005 та ін.), жанрологія (Бикова, 2012; Гнідець, 2011 та ін.), когнітивна лінгвістика (Semino, 2004; Stockwell, 2002 та ін.), психолінгвістика (Алексєєва, Яшина, 2000; Виготський, 1984; Ельконін, 2007; Піаже, 1969; Урунтаєва, 2001 та ін.) тощо, однак залишається недостатньо вивченим такий жанр, як англomовні дійові пісні для дітей дошкільного віку (АДП), а особливо їх граматична своєрідність, яка розкриває «таємниці» думок людини-дитини, презентуючи їх у потоці мовлення, що посилює *актуальність* наявного дослідження. Для занурення у світ АДП слід опанувати їх предикативний устрій з урахуванням особливостей психологічного сприйняття світу у дошкільному віці. *Об'єктом* дослідження є англomовні дійові пісні, а *предметом* – їх предикативна організація з урахуванням фактору біовітальності. Біовітальність розглядається як віковий фактор ментального розвитку людини, який впливає на психоемоційне сприйняття навколишнього середовища, когнітивне осмислення інформації, засвоєння досвіду попередників, формує специфічну поведінку, висловлення думок, що відображається у мовленні людини певної вікової категорії. *Мета* – опис біовітальної специфіки темпоральної, модальної та персональної мереж англomовних дійових пісень. *Задачі* – визначити та обґрунтувати частотність використання часових форм, розглянути та пояснити особливості зовнішньої та внутрішньої модальності АДП, схарактеризувати преферентні властивості персональної мережі.

Методи та методики дослідження

Вибір методів зумовлено лінгвокомунікативним підходом до мовних і мовленнєвих явищ, який, ґрунтуючись на загальнонаукових методах індукції та дедукції, аналізу та синтезу, абстрагування та конкретизації, передбачає комплексне застосування таких методів лінгвістичного аналізу, як теоретичне узагальнення (для осмислення основних наукових поглядів), описовий (для виокремлення та систематизації мереж АДП), функціонально-граматичний (для усвідомлення шляхів і способів морфологічного та граматичного аранжування АДП). Також лінгвопсихологічний підхід до розгляду проблеми зумовив добір таких методів, як лонгітюдний (для спостереження компонентів мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку в АДП), обробка та інтерпретація (для підведення статистичних даних та їх опису). Як допоміжні дослідницькі методи в роботі застосовувалися прийоми спостереження, класифікації та систематизації, а також елементи кількісних підрахунків.

Тексти дібрано з англomовних збірок віршів для дітей дошкільного віку (Briggs, 2012; Greenaway, 1972; Rackham, 2013; Scheffler 2007 та ін.), найвідомішою серед яких є серія «Mother Goose», що систематично оновлюється та доповнюється новими текстами.

Результати та дискусії

Відмінності у практиці дитячого виховання у різних народів призводить до формування своєрідних рис характеру, адже діти, які виросли в одному й тому ж самому культурному середовищі, отримують одні й ті ж психологічні травми, відмінні від тих, які отримують діти, виховані в інших соціокультурних середовищах (Мельникова, 2003: 6–7). Світоглядні настанови людини складаються у процесі освоєння культурно-історичного досвіду і мають вирішальне значення в пізнанні світу. Вони визначають потреби й мотиви особистості, вибір цінностей та поведінкової тактики, впливають на життєвий уклад і життєву позицію особистості. Найзагальнішим принципом пізнання дитиною світу та себе у ньому є принцип єдності філо- та онтогенезу, згідно з яким у процесі свого індивідуального розвитку дитина повторює основні етапи історичного розвитку культури. Цей принцип обґрунтовано Г. Холлом, який довів, що розвиток кожної дитини відображає історію людського роду (Холл, 1996). Формування дитини як особистості в дошкільному віці спирається щонайменше на три передумови: закріплення емоційної саморегуляції, становлення моральної саморегуляції, формування ділових особистісних якостей. Таким чином, пізнаючи довкілля, дитина виробляє свою власну систему поглядів на світ, свою власну картину світу.

З одного боку, формування такої системи поглядів підлягає загальним закономірностям, з іншого, – відображає специфіку реальної життєвої практики. Правила поведінки в ситуаціях взаємодії з іншими людьми, розуміння мови спілкування, зумовлені стереотипом певного культурного співтовариства (Куликовская, 2002: 82). Співвіднесеність мотивів, засвоєння норм і цінностей утворюють специфічні психологічні новотвори віку, які спричинені низкою особливостей розвитку дитини (Яшкова, Сухарева, 2009) – сферами рухливості, пізнання, особистості, соціальності.

З поліпшенням координації рухливості частин тіла та пізнання тіла; покращенням навичок крупної моторики, переходу від зовнішніх, практичних перцептивних дій до внутрішніх, розумових; розвитку орієнтування у просторі та часі; засвоєнням норм та форм поведінки; появою моральних рис особистості у спілкуванні; формуванням високих почуттів тощо (Яшкова, Сухарева, 2009), поглиблюються знання, уявлення про такі явища, як живе і неживе, добро і зло, реальне і вигадане.

Дитяча психіка сформована так, що дитина співвідносить з собою усі дії будь-яких літературних героїв. «Дитина не співчуває іншому, а радше відчуває себе цим іншим» (Кон, 1975: 65). Щодо мовного розвитку дитини, то він не зводиться до одного лише наслідування і репродукування мовлення дорослих (Крайг, 2000: 72), а залежить від взаємодії здібності до оволодіння мовою та мовного середовища. Значну роль у процесі дитячого пізнання відіграє поезія, одним з жанрів якої є дійова пісня.

Дійові пісні (action songs, плясові вірші, вірші-ігри) є ще малодослідженим жанром, але популярність таких текстів серед дітей від цього не зменшується. Жанрова специфіка АДП пов'язана з їх призначенням, адже вони є піснями, що виконуються як акомпанемент до гри або певних рухів, тому увага в них концентрується не лише на тексті, а й на ритмічному виконанні дії. Особливо відчутно це у тих характерних для народної пісенної поезії віршах, які втрачають сюжетність і образність. Деякі з них описують дії, що мають виконувати учасники гри, бо текст пісні визначає розвиток гри. Ці тексти невід'ємні з погляду психології на етапі пізнання світу дитиною: оскільки у віці трьох-чотирьох років вона має опановувати монологічне мовлення, описувати події та явища розгорнуто, то така форма викладення, як вірш, котрий супроводжується ще й рухами, є найвлучнішою. Завдяки цьому розширюється уявлення дитини про оточуючий світ у тривимірному форматі: поняття – слово – дія.

Диференційною особливістю цього жанру є те, що створення художнього образу відбувається не лише у поєднанні слова та наспіву, але й шляхом додавання третього елементу – дії. У цьому сенсі вони

наближаються до хороводних пісень і драматизуються. При цьому драматизування обмежується виконанням реальних дій, які зазначені у тексті (перебіг з місця на місце, поцілунок гравців, синхронне виконання рухів тощо). Пор.: *Put your little foot, | Put your little foot, | Put your little foot right there, | Put your little foot, | Put your little foot, | Put your little foot right there. | Walk and walk and walk | And walk and turn.* Попри це, англомовні дійові пісні виявляються дещо віддаленими від власне драми (порівняно з хороводними піснями). Натомість вони більшою мірою спрямовані на розвиток пантомімики, бо рухи учасників гри мають зображувати події тексту: *Eensy weensy spider | Went up the water spout | Down came the rain | And washed the spider out | Out came the sun and dried up all the rain | Now the eensy weensy spider | Went up the spout again.*

Предикативне аранжування, яке найбільш доцільно описують у вигляді (інтра)текстової мережі – сукупності морфологічних засобів, які забезпечують орієнтацію читача в часовому, модальному і референтному шарах тексту (Ноздріна, 1997: 28). Відповідно, виокремлюють такі текстові мережі, як темпоральна, модальна, персональна та ін. (Ноздріна, 1997: 30). О.І. Москальська зазначає, що з точки зору лінгвістики тексту темпоральна, персональна, модальна та ін. структури є основними текстовими актуалізаторами, через які художній текст співвідноситься з позатекстовою реальністю (Москальская, 1981: 97).

Продуктивним засобом вираження часових відношень є, перш за все, граматичний час, який співвідносить дію з моментом мовлення. Відношення між моментом дії та моментом мовлення може мати різний характер: дія може збігатися з моментом мовлення, передувати йому або відбуватися після нього (Вилкулова, 2014: 48; Дымарский, 2013: 81–86).

Найбільш продуктивними в англомовних дійових піснях є неозначені **видо-часові форми**, які відбивають три сфери – неозначене теперішнє, неозначене минуле та неозначене майбутнє, що у своїй сукупності охоплює 95% текстів. Неозначеність використовується тут для констатування факту в теперішньому, минулому чи майбутньому, не вказуючи ані на завершеність, ані на тривалість дії.

Темпоральна мережа АДП у більшості випадків побудована на основі теперішньої неозначеної часової форми (Present Simple), що становить понад половину (58%) усіх використаних часових форм (ЧФ), що пояснюється відображенням у них розмовного регістру, де превалюють презентні форми, які «зберігають традиційність мови» (Кучма, 2009: 319). Це свідчить про важливість регулярних, повторюваних дій, які відбуваються в житті дитини: *He rides and rides each day; | Sometimes*

his horse goes very slow, | For Baby, that's okay. Теперішня неозначена ЧФ використовується для передачі буденних вчинків власне дитини і членів її сім'ї: *This is the way the baby goes: | Clappity clap! Snappity snap! | This is the way the baby goes: | Peek-a-boo! I see you!*; явищ природи та довкілля *When the wind blows his trumpet, | See them whirling around. | Autumn leaves when they're tired, | Settle down in a heap, | At the foot of the old tree, | Soon they'll all fall asleep.* Теперішня неозначена ЧФ відображає одночасність дії з моментом мовлення (Halliday, 2005: 220–225). З одного боку, вона виражає дії, які дійсно співвідносяться з моментом мовлення, а з іншого, – змальовує події в АДП, які мають тривалий (панхронічний) характер і які можна вважати природними, а також події, що відбувалися незалежно від людини. Теперішня неозначена ЧФ презентує в подібних ситуаціях достатньо високий рівень узагальнення.

Минула неозначена ЧФ (Past Simple) представлена у АДП рідше (29%). У своїй первинній функції вона змальовує дію до певного моменту в минулому (Вилкулова, 2014: 48). Про який саме момент йдеться, можна судити на основі контексту, що, як правило, містить темпоральні лексичні маркери. Past Simple сигналізує в АДП завершеність подій у минулому: *A sailor went to sea sea sea | To see what he could see see see | But all that he could see see see | Was the bottom of the deep blue sea sea sea.* Така ЧФ ніби служить для часової орієнтації, утворюючи певні часові межі та маркуючи послідовність подій.

Маловживаними є ЧФ – майбутнього неозначеного (7%), теперішнього (2%) та майбутнього (1%) тривалого, теперішнього (2%) та минулого (1%) dokonаного. Уникають дійові пісні минулої тривалої, теперішньої, минулої та майбутньої dokonано-тривалої дій. Такі ЧФ є складними для когнітивного-психологічного сприйняття та усвідомлення часової локалізації, тому що вони поєднують у собі три логічні категорії: передбачення дії, тривалість дії, завершеність дії.

Також припускаємо, що така ситуація зумовлена ще не повною мірою розвиненим артикуляційним апаратом дитини – ці ЧФ є складними не лише для свого осмислення з психологічного погляду, а й для вимови. Тож не дивно, що при швидкому плині думок дитина уникає використання довгих у вимові ЧФ.

Модальна мережа. Модальна мережа АДП конститується як характеристика у ракурсі реальності – нереальності, об'єктивності – суб'єктивності, дійсності – припустовості, можливості – необхідності тощо. Модальність явно або неявно висловлює в тексті додаткову інформацію про ступінь обґрунтованості, про його регулятивну або оцінну характеристики, про його логічний або фактичний статус (Смущинська, 1999: 79).

Ми дотримуємося традиційного поділу модальності на внутрішню (об'єктивну) та зовнішню (суб'єктивну), які в кількісному відношенні складають, відповідно, 68% і 32%, що засвідчує тяжіння АДП до простоти, лаконічності, економності при модальному аранжуванні інфантичних повідомлень.

Внутрішня модальність АДП знаходить своє відображення у двох способах: дійсному (indicative/індикатив) і наказовому (imperative/імператив). Ці терміни пов'язані не лише з морфологічними чинниками (дієслівний спосіб), але й з синтаксичним: індикативна модальність – синтаксичний індикатив, імперативна модальність – синтаксичний оптатив (Столярова, 1985). Їх представленість в АДП є доволі специфічною. Зокрема, найменш вживаним тут є індикатив (24%), а найбільш – імператив (76%). Суб'юнктив не є характерним для АДП, адже вони не спрямовані на умовне передбачення, а адресовані реальним гравцям і базуються на домовленостях щодо правил гри. Ці жанри уникають обговорення минулих подій і розгляду неможливих ситуацій. Вони несуть конкретику, точність і зрозумілість для всіх, хто бере участь у грі.

Імперативний модус виражає значення інструкції, вказівки, розпорядження щодо певної дії, для здійснення якої існує величезна кількість мовних можливостей (Прибыток, 2008: 37–45). Будучи однією з форм вираження нереальної модальності, імператив позначає нереалізованість дії в момент вираження волевиявлення. Матеріал засвідчує домінування в АДП імперативності у другій особі (you): *Beanbag, beanbag, | Play a game of beanbag! | Toss it first to Laura Lee, | Then to Jenny, then to me. | Beanbag, beanbag, | Play a game of beanbag!* Доволі дискусійним питанням стосовно англійського імперативного речення залишається питання наявності в його структурі явного/прихованого підмета. Р. Квірк вважає, що відсутній підмет інтуїтивно відновлюється за допомогою займенника 2-ої ос. одн., зазначаючи, що безпідметові імперативні речення, звернені до 2-ої ос., найбільш поширені (Quirk, 1974: 403–405). Проте в АДП нерідкі випадки експліцитного підмета 2-ої ос. в наказових реченнях: *Run, run, you dear little mouse, | Run quickly 'round the house, | For kitty cat is catching up, | And she might eat you for her sup!*

Група дієслів, використовуваних в імперативних реченнях, кількісно обмежена, бо важливо, щоб лексичне значення таких дієслів було сумісним зі значенням спонування: *to catch, to come, to go, to jump, to look, to tell, to take, to give, to get, to guess, to learn, to listen, to play, to run, to see, to sit, to swing, to watch* та ін., що належать до дієслів руху, зорового та слухового сприйняття, а також до лудичних дієслів, що коментують ігрові дії.

Особливе значення в АДП має система поглядів, думок і знань дитини, тому тут має місце й така стратегія викладу, як **індикативний модус**. Існування дійсного світу є об'єктивною реальністю, дійсний світ виступає критерієм правдивості пропозиції (Зеленщиков, 1997: 220). Для переконання в реальності повідомлюваного в АДП використовуються конструкції з дієсловом *to know* типу *We know its task is done. | You may blow this candle out, | And that leaves none!* Узгоджуючи присудок з підметом у 1-й ос. мн., мовець «нав'язує» адресату своє ставлення до ситуації, видаючи його за об'єктивне.

Зовнішня модальність АДП (32%) спирається на модальні дієслова та окремі лексичні одиниці. Психологічне осмислення дійсності дитиною відбувається й у термінах здібності, повинності та ймовірності основними засобами вираження якої є модальні дієслова *to be able to, can, could, have to, may, might, must, shall, should, would, would rather*. Подібне домінантне вживання модальних дієслів на позначення змоги / здатності до виконання дії можна пояснити тим, що дитина вчиться виконувати свої перші рухи, пізнає можливості свого організму та оточуючого середовища.

Завдяки модальним дієсловам мовець висловлює власне ставлення до виконуваної дії, що свідчить про існування в АДП суб'єктивної (внутрішньої) модальності, представлені модальними дієсловами на позначення здатності, обов'язку, рекомендації, дозволу.

Натомість існують модальні дієслова та звороти, не властиві АДП, серед яких – *need, had better, to be to, to be supposed to, to be permitted to, to be allowed to*. Їхній багатокомпонентний склад і когнітивне навантаження викликають труднощі у психологічному сприйнятті та вимові через недовершеність артикуляційного апарату та нестачу енциклопедичних знань дитини.

Поряд із зазначеними дієсловами зовнішню модальність представляють слова, словосполучення, вигуки, що висловлюють емоційний стан людини і тим самим її ставлення до того, про що йдеться (Ноздріна, 1997: 382).

Серед лексичних засобів вираження модальності в АДП використовуються слова сумніву *maybe, perhaps: Perhaps a slice of wedding cake*) та впевненості у сказаному *surely, to be sure, really: Say the bells of Stepney | I'm sure I don't know | Says the great bell of Bow*. Такі слова вказують в АДП ставлення мовця до змісту повідомлюваного як передбаченої можливості. Модальні слова посилюють висловлювання на предмет його емоційної підтримки та впевненості у сказаному.

Загалом же, лексична модальність втілена у досліджуваному матеріалі досить одноманітними формами. Відповідно до цього її частка складає лише 2% від усіх видів модальності АДП.

Таким чином, структура модальної мережі АДП «працює» на акцентування мовленнєвих інтенцій, підкреслення певних дій, переміщення з реального світу в ірреальний.

Персональна мережа. Персональна мережа тексту охоплює всі засоби, що мають ознаки особи чи посилання на неї (Ноздріна, 1997: 27). Вона передає систему відношень між учасниками спілкування – адресантом й адресатом (Захарова, 2000: 56). На будь-якому рівні ця мережа обов'язково експлікує один із своїх елементів, що вказує на особу / особи як предмет мовлення (Halliday, 2005: 221–228), серед яких найбільш уживаними є особові та присвійні займенники, особові (фінітні) форми дієслів, імператив та ін.

Співвідношення персональності в АДП виглядає так: перша ос. одн. складає 15%, перша ос. мн. – 5%, друга ос. одн. – 12%, третя ос. одн. – 49%, третя ос. мн. – 19%. Тож можна виокремити найбільш поширені для АДП персоналізаційні властивості.

Вживання третьої особи однини дає можливість описувати дії, якості та властивості іншої особи чи предмета. Пор.: *Kitty white so slyly comes | To catch the mousie gray, | But mousie hears the kitty come, | And quickly runs away!* Домінування третіх осіб в АДП, від імені яких здійснюється опис подій, закономірне тому, що головними персонажами в них є оточуючі люди, тварини, рослини, предмети чи явища. Більш того, в таких текстах існує тенденція до підкреслення тієї характерної чи специфічної дії, яка властива лише певному суб'єкту. Це потрібно для того, щоб дитина була у змозі відрізнити один суб'єкт від іншого на ментальному рівні. Третя особа однини вживається у 49% дієвих пісень.

Персональність у третій особі множини також описує події, якості та властивості тих осіб / предметів, яким вони притаманні. Пор.: *All God's creatures have a place in the choir; | Some sing low, some sing higher; | Some sing out loud on the telephone wire, | Some just clap their hands, or paws, or anything they've got now!* АДП містить 19% дієслів 3 ос. мн., що пов'язане зі специфікою дитячого сприйняття, яке спрямоване радше на особливості окремих речей і явищ, а не на їх узагальнення в певних множинах.

Активна дія в АДП відбувається не лише від 3-ї ос., а й сам мовець як 1-а ос. одн. може виконувати певні дії, бути їх учасником: *Follow me | Wherever I go, | And do what I do | When I tell you so.* Використання дієслів 1-ї ос. одн. становить 15%. АДП може представляти собою оповідь, яку веде мовець – головна діюча особа. Саме тому особовий займенник «І» виступає як основний наратор, очима якого й сприймаються події. При цьому 1-а ос. мн. складає всього 5%. При цьому, як правило, до множини об'єктів виявляється включеною і дитина-мовець, тобто і наратора є складовою колективного *we*, де останнє постає у двох іпостасях: або як

сім'я дитини, або як коло її друзів-однолітків. Пор.: *And then we skip, | And then we will jump | With a clip, clip, clip! | Now we'll run | A merry race | And then we will STOP! | Ev'ryone, stay in place!* Друга особа в АДП також не є поширеною (12%). Загалом вона використовується для вказівок, рекомендацій, команд і порад. Це пояснює переважне вживання 2-ї ос. саме в екшен-віршах, призначених для інструктування якоїсь гри: *You put your right hand in, | You put your right hand out, | You put your right hand in | And you shake it all about. | You do the Hokey Pokey | And you turn yourself around, | That's what it's all about.*

Висновки

Як і будь-який інший текст, англомовні дійові пісні постають як цілеспрямована мовленнєва дія, як основний спосіб комунікативної взаємодії людей, у якому відображено специфіку мислення, риси характеру, особливості виховання, менталітет та культура людини – дитини дошкільного віку, яка є активним користувачем цього виду текстів. Функціонально-семантична організація англомовних дійових пісень пов'язана насамперед з їхнім специфічним аранжуванням граматичними засобами. Предикативна організація англомовних дійових пісень спирається на темпоральну, модальну та персональну мережі. Темпоральна мережа англомовних дійових пісень базується переважно на часових формах теперішнього неозначеного, тоді як тривалі та доконані форми є маловживаними, а доконано-тривалі взагалі нехарактерними. Подібне характеризує важливість повторюваних дій, які відбуваються в житті дитини. Уникання складних часових форм пояснюється не повною мірою розвиненим артикуляційним апаратом дитини. Модальна мережа англомовних дійових пісень конституюється на основі засобів внутрішньої та зовнішньої модальності з превалюванням першої, яка постає у трьох своїх виявах – імперативному та індикативному. При цьому найбільш затребуваним тут є імператив, а в ньому – наказові речення з *to let*. Зовнішня модальність трапляється в англомовних дійових піснях утричі рідше, а дитячий лексикон оперує переважно словами на позначення впевненості/переконаності, припущення/сумніву та схвалення/несхвалення. У модальній мережі висвітлено наміри, підкреслюється переміщення думок дитини з реального світу в ірреальний. Переробка дійсності відбувається й у термінах спроможності, повинності та можливості. Персональна мережа англомовних дійових пісень оформлена третьою особою однини, чверть – першою особою множини, що свідчить про важливість для дитини опису дії, якості та властивості іншої особи чи предмета, а також приєднання себе до кола оточуючих (однолітків, друзів, родини).

Запропонований комунікативний погляд на зміст і форму англомовних дійових пісень може стати в перспективі основою для мультипарадигмального (психолінгвістичного, лінгвопоетичного, лінгвосинергетичного, лінгводискурсивного) вивчення не тільки цих текстів, а й, по-перше, інших жанрово-мовленнєвих різновидів малоформатних віршів для дітей, а, по-друге, не лише на матеріалі англійської, а й інших природних мов. З іншого боку, феномен ‘англомовна дійова пісня’ може бути й джерелом для поглиблених епістемічних рефлексій з боку суміжних гуманітарних наук – психології, соціології, культурології тощо.

Література

- Алексеева М.М., Яшина В.И. Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников. Москва : Академия, 2000. 400 с.
- Ахапкин Я.Э., Сосновцева Е.Г. Функциональная грамматика: современное состояние и перспективы. *Вопросы языкознания*. 2011. № 4. С. 153–155.
- Бакіна Т. Література для дітей у контексті культури дитинства. *Мандрівець*. 2003. № 5. С. 44–47.
- Белоусов А.Ф., Головин В.В., Кулешов Е.В., Лурье М.Л. Детский фольклор: итоги и перспективы. *Первый Всеросс. конгресс фольклористов*. Москва : 2005. Т. 1. С. 215–242.
- Бикова Ю.С. Семантичні особливості англійської загадки. *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства*. Суми : СумДУ, 2012. Ч. 1. С. 8–9.
- Вилкулова Е.А. Теоретическая грамматика современного английского языка. Екатеринбург : Изд-во. Урал. ун-та, 2014. 90 с.
- Выготский Л.С. Психология детства. Собр. соч. в 6 т. Москва : Педагогика, 1984. Т. 4. 433 с.
- Гнідець У. Література для дітей та юнацтва: концептуалізація поняття в контексті соціокультурного розвитку суспільства. *Українська мова і література. Шкільний світ*. 2011. № 1–2. С. 3–9.
- Дымарский М.Я. Предикация и предикативность. *Глагольные и именные категории в системе функциональной грамматики*. СПб. : Нестор-История, 2013. С. 81–86.
- Захарова Е.П. Типы коммуникативных категорий. *Проблемы речевой коммуникации*. Саратов : Сарат. гос. ун-т, 2000. С. 12–19.
- Зеленщиков А.В. Пропозиция и модальность. СПб. : СПбГУ, 1997. 244 с.
- Кон И. Какими они себя видят? Москва : Знание, 1975. 92 с.
- Крайг Г. Психология развития. СПб. : Питер, 2000. 992 с.
- Куликовская И.Э. Становление мировидения детей дошкольного возраста в контексте культуры. Москва : Просвещение, 2002. 150 с.
- Кучма З. «Passé Simple» у французькому пісенному тексті. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. Вип. 81(3). С. 319–322.
- Мамедова А.І. Когнітивно-семантична і комунікативно-функціональна організація німецької народної загадки : автореф. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». Донецьк, 2008. 24 с.
- Мельникова А.А. Язык и национальный характер. *Взаимосвязь структуры языка и ментальности*. СПб. : Речь, 2003. 320 с.
- Москальская О.И. Грамматика текста. Москва : Высш. школа, 1981. 344 с.

- Наконечна Ю.С. Мовні засоби концептуалізації світу в англомовних віршованих творах для дітей : дис... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2012. 255 с.
- Ноздріна Л.А. Взаимодействие грамматических категорий в художественном тексте : на материале немецкого языка : автореф. дисс. ... д. фил. наук : 10.02.19. Москва, 1997. 40 с.
- Остапченко В.О. Типи імплікатур у поетичному дискурсі Р.М. Рільке. *Науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки*. Луцьк : ВежаДрук, 2016. № 6(331). С. 126–130.
- Пиаже Ж. Избранные труды. Психология интеллекта. Генезис числа у ребенка. Логика и психология. Москва : Просвещение, 1969. 659 с.
- Прибыток И.И. Теоретическая грамматика английского языка. Москва : Академия, 2008. 384 с.
- Смуциньська І.В. Категорія суб'єктивної модальності як показник індивідуально-оцінної картини світу. *Мовні і концептуальні картини світу*. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 1999. Вип. 2. С. 76–81.
- Столярова И.В. Модальная характеристика вводного компонента в современном русском литературном языке : дисс. ... канд. фил. н. : 10.02.01 «Русский язык. Ленинград, 1985. 196 с.
- Урунтаева Г.А. Дошкольная психология. Москва : Академия, 2001. 336 с.
- Холл Д. Стань первым: Как повысить свои способности в несколько раз. Москва : Вече, 1996. 448 с.
- Эльконин Д.Б. Детская психология. Москва : Академия, 2007. 384 с.
- Яшкова А.Н., Сухарева Н.Ф. Возрастная психология. Москва : Прогресс, 2009. 88 с.
- Halliday, M.A. (2005). *On Grammar*. L.; N.Y.
- Longacre, R.E., Lockwood, D.G., Fries, P.H., & Copeland, J.E. (2000). *Some hermeneutic observations on textlinguistics and text theory in the humanities. Functional approaches to language, culture and cognition : Papers in honor of S.M. Lamb* (pp. 169–183). Amsterdam, Philadelphia : J. Benjamins publishing company.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1974). *A Grammar of Contemporary English*. L. : Longman.
- Sandig, B. (2006). *Textlinguistik des Deutschen. Studienbuch*. B., N.Y. : de Gruyter.
- Briggs, R. (2012). *Mother Goose treasury*. N.Y. : Puffin.
- Greenaway, K. (1972). *Mother Goose*. L. : Dover Publications.
- Rackham, A. (2013). *Mother Goose – The Old Nursery Rhymes*. N.Y: Gardners Books.
- Scheffler, A. (2007). *Mother Goose's Bedtime Rhymes*. Cambridge: Macmillan Children's Books.
- Semino, E., & Short, M. (2004). *Cognitive Stylistics: Language and cognition in text analysis. Linguistic Approaches to Literature*. L. : Taylor & Francis.
- Stockwell, P. (2002). *Cognitive Poetics : an Introduction*. L. & N.Y. : Routledge.

References

- Alekseeve, M.M., & Yashina, V.I. (2000). *Metodika razvitiia rechi i obucheniiu rodnomu yazyiku dowlkolnikov [Methodology of speech development and teaching native language to preschoolers]*. Moscow : Academia [in Russian].
- Ahapkin, Ya.E., & Sontseva, E.G. (2011). Funktsionalnaya grammatika: sovremennoe sostoyanie i perspektivy [Functioning grammar: modern condition and perspectives]. *Voprosy yazykoznaniiya – Issues of linguistics*, 4, 153–155 [in Russian].
- Bakina, T. (2003). Literatura dlia ditey u konteksti kultury dytynstva [Literature for children in the context of childhood culture]. *Mandrivets – Traveller*; 5, 44–47 [in Ukrainian].
- Belousov, A.F., Golovin, V.V., Kuleshov, E.V., & Lurie, M.L. (2005). Detskiy folklore: itogi i perspektivy [Children's folk: results and perspectives]. *Perviy Vserossiyskiy congress folkloristov – The first Inter-Russian congress of folk* (Vols. 1), (pp. 215–242). Moscow [in Russian].

- Bykova, Yu.S. (2012). Semantychni osoblyvosti anhliskoi zagadky [Semantic peculiarities of the English riddle]. *Sotsialno-humanitarni aspekty rozvytku suchasnoho suspilstva – Social-humanity aspects of modern society* (Vols. 1), (pp. 8–9). Sumy : SumDY [in Ukrainian].
- Vilkulova, E.A. (2014). *Teoreticheskaya grammatika sovremennogo angliyskogo yazyka [Theoretical grammar of the modern English language]*. Ekaterinburg : Uralskiy universitet [in Russian].
- Vigotskiy, L.S. (1984). *Psihologia detstva [Psychology of childhood]* (Vols. 1–6). Moscow : Pedagogika [in Russian].
- Hnidets, U. (2011). Literatura dlia ditey ta yunatstva : kontseptualizatsiia poniattia v konteksti sotsiokulturnogo rozvytku suspilstva [Literature for children and teenagers: conceptualization of a notion in the context of sociocultural development of society]. *Ukrainska mova i literatura. Shkolnyi svit – Ukrainian language and literature. School world, 1–2*, 3–9 [in Ukrainian].
- Dymarskiy, M.Ya. (2013). Predikatsiya i predikativnost [Predication and predicativity]. *Glagolnie i imennye kategorii v sisteme funktsionalnoy grammatiki – Verbal and nominative categories in the system of functional grammar* (pp. 81–86). St. Petersburg : Nestor-Istoriia [in Ukrainian].
- Zaharova, E.P. (2000). Tipi komunikativnih kategori [Types of communicative categories]. *Problemy rechevoy komunikatsii – Problems of speech communication* (pp. 12–19). Saratov [in Russian].
- Zelenshikov, A.V. (1997). *Propozitsiia i modalnost [Proposition and modality]*. St. Petersburg : St.P.university [in Russian].
- Kon, I. (1975). *Kakimi oni sebja vidiat? [How do they see themselves?]*. Moscow : Znanie [in Russian].
- Kraig, G. (2000). *Psihologia razvitiia [Psychology of development]*. St. Petersburg : Piter [in Russian].
- Kulikovskaya, I.E. (2002). *Stanovlenie mirovovideniya detey doshkolnogo vozrasta v kontekste kulturnykh [Creation of world picture of preschoolers in cultural context]*. Moscow : Prosveschenie [in Russian].
- Kuchma, Z. (2009). «Passé Simple» u frantsuzkomu pisennomu teksti [«Passé Simple» in French song text]. *Naukovi zapiski. Seriya: Filolohichni nauky (mova i lingvistyka) – Scientific notes. Set: Philological sciences (linguistics)*, (Vols. 8(3)), (pp. 319–322). Kirovohrad : Vynnychenko university [in Ukrainian].
- Mamedova, A.I. (2008). Kognitivno-semantichna i komunikativno-funktsionalna organizatsiia nimetskoï narodnoi zahadky [Cognitive-semantic and communicative-functional organization of German folk riddle]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Donetsk [in Ukrainian].
- Melnikova, A.A. (2003). *Yazyk i natsionalnyi harakter. Vzaimosv'яз struktury yazyka i mentalnosti [Language and national character. Connection of language structure and mentality]*. St. Petersburg : Rech [in Russian].
- Moskalskaya, O.I. (1981). *Grammatika teksta [Text grammar]*. Moscow : Vishaya shkola, 1981 [in Russian].
- Nakonechna, Yu.S. (2012). Movni zasoby kontseptualizatsii svitu v anghlomovnykh tvorakh dlia ditey [Language means of conceptualization of a world in English poetry texts for children]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Nozdrina, L.A. (1997). Vzaimodeystvie grammaticheskikh kategori v hudozhestvennom tekste: na materiale nemetskogo yazyka [Interaction of grammar categories in a fiction text: on the material of the German language]. *Extended abstract of doctor's thesis*. Moscow [in Russian].
- Osapchenko, V.O. (2016). Typy implikatur u poetychnomy diskursi R.M. Rilke [Types of implications in poetry discourse of R.M. Rilke]. *Naukovyi visnyk Shidnoevrop. natsionalnoho universitetu im. Lesi Ukrainky – Scientific notes of Lesia Ukrainka East European national university*, (Vols. 6(331)), (pp. 126–130). Lutsk : VezhaDruk [in Ukrainian].

- Piazhe, Zh. (1969). *Izbrannie trudi. Psihologia intellekta. Genezis chisla u rebionka. Logika i psihologia* [Main works. Psychology of intellect. Genesis of number of a child. Logics and Psychology]. Moscow : Prosveschenie [in Russian].
- Pribytok, I.I. (2008). *Teoreticheskaya grammatika angliyskogo yazika. [Theoretical grammar of the English language]*. Academia [in Russian].
- Smuschynska, I.V. (1999). Kategorii subektivnoi modalnoti yak pokaznyk indyvidualno-otsinnoi kartyny svity [Category of subjective modality as a sign of individual evaluative world picture]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu – Language and conceptual world pictures*, (Vols. 2), (pp. 76–81). Kyiv : Shevchenko Kyiv National University [in Ukrainian].
- Stoliarova, I.V. (1985). Modalnaya harakteristika vvodnogo komponenta v sovremennom russkom literaturnom yazike [Modal characteristics of introductory component in modern Russian literature language]. *Candidate's thesis*. Leningrad [in Russian].
- Uruntaeva, G.A. (2001). *Doshkolnaya psihologia [Preschooled Psychology]*. Moscow : Academia [in Russian].
- Holl, D. (1996). *Stan pervim: Kak povisit svoi sposobnosti v neskolko raz [Be the first: How to increase your abilities in several times]*. Moscow : Veche [in Russian].
- Elkonin, D.B. (2007). *Detskaya psihologia [Children's Psychology]*. Moscow : Academia [in Russian].
- Yashkova, A.N., & Suhareva, N.F. (2009). *Vozrastnaya psihologia [Aged Psychology]*. Moscow : Progress [in Russian].
- Halliday, M.A. (2005). *On Grammar*. L.; N.Y.
- Longacre, R.E., Lockwood, D.G., Fries, P.H., & Copeland, J.E. (2000). *Some hermeneutic observations on textlinguistics and text theory in the humanities. Functional approaches to language, culture and cognition : Papers in honor of S.M. Lamb* (pp. 169–183). Amsterdam, Philadelphia : J. Benjamins publishing company.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1974). *A Grammar of Contemporary English*. L. : Longman.
- Sandig, B. (2006). *Textlinguistik des Deutschen. Studienbuch*. B., N.Y. : de Gruyter.
- Briggs, R. (2012). *Mother Goose treasury*. N.Y. : Puffin.
- Greenaway, K. (1972). *Mother Goose*. L. : Dover Publications.
- Rackham, A. (2013). *Mother Goose – The Old Nursery Rhymes*. N.Y: Gardners Books.
- Scheffler, A. (2007). *Mother Goose's Bedtime Rhymes*. Cambridge: Macmillan Children's Books.
- Semino, E., & Short, M. (2004). *Cognitive Stylistics: Language and cognition in text analysis. Linguistic Approaches to Literature*. L. : Taylor & Francis.
- Stockwell, P. (2002). *Cognitive Poetics : an Introduction*. L. & N.Y. : Routledge.

АНОТАЦІЯ

У статті представлено особливості предикативної організації англomовних дійових пісень з урахуванням чинника біовітальності. Об'єктом дослідження слугували англomовні дійові пісні, а предметом – їх предикативна організація з урахуванням фактору біовітальності. У статті примітно методи індукції та дедукції, аналізу та синтезу, абстрагування та конкретизації, прийоми спостереження, класифікації та систематизації, а також елементи кількісних підрахунків.

Жанровою специфікою англomовних дійових пісень є тривимірний формат: поняття – слово – дія. Ці тексти невід'ємні у пізнанні світу дитиною, оскільки саме дія допомагає описати та показати явища навколишнього середовища, а пісенна поезія посилює образність та сюжетність. Предикативну організацію англomовних дійових пісень доцільно описувати за допомогою темпоральної, модальної та персональної мереж. Продуктивною видo-часовою формою у цих текстах визначено теперішню неозначену та минулу неозначену, що свідчить

про важливість регулярних, повторюваних дій у житті дитини та маркування послідовності подій. Виключають англomовні дійові пісні минулу тривалу, теперішню, минулу та майбутню доконано-тривалу дії. Модальна мережа поділяється на внутрішню та зовнішню, де превалюють імперативний модус на позначення інструкції, вказівки, розпорядження щодо певної дії, для здійснення якої існує величезна кількість мовних можливостей та модальні дієслова на позначення змоги/здатності до виконання дії, що виправдовується першими спробами рухів дитини, пізнанням можливостей свого організму, що спрямовано на акцентування мовленнєвих інтенцій, висвітлення певних дій, переміщення з реального світу в ірреальний. Персональна мережа відрізняється перевагою у вживанні третьої особи однини для опису дії, якості та властивості іншої особи чи предмета. В англomовних дійових піснях існує тенденція до підкреслення специфічної дії, яка властива лише певному суб'єкту, що необхідне для змоги розрізнати один суб'єкт від іншого.

Ключові слова: англomовна дійова пісня, предикативна організація, темпоральність, модальність, персональність, мережа.

Кузьменко Анастасія. Фактор биовитальности в предикативной организации англоязычных действенных песен

АННОТАЦИЯ

В статье представлены особенности предикативной организации англоязычных действенных песен с учетом фактора биовитальности. Объектом исследования послужили англоязычные действенные песни, а предметом – их предикативная организация с учетом фактора биовитальности. В статье применены методы индукции и дедукции, анализа и синтеза, абстрагирования и конкретизации, приемы наблюдения, классификации и систематизации, а также элементы количественных подсчетов.

Жанровой спецификой англоязычных действенных песен является трехмерный формат: понятие – слово – действие. Эти тексты неотъемлемые в познании мира ребенком, поскольку именно действие помогает описать и показать явления окружающей среды, а песенная поэзия усиливает образность и сюжетность. Предикативную организацию англоязычных действенных песен целесообразно описывать с помощью темпоральной, модальной и персональной сетей. Продуктивной видо-временной формой в этих текстах выявлено настоящую неопределенную и прошлую неопределенную, что свидетельствует о важности регулярных, повторяющихся действий в жизни ребенка и маркировки последовательности событий. Исключают англоязычные действенные песни минувшие длительные, настоящие, прошлые и будущие совершенно-длительные действия. Модальная сеть делится на внутреннюю и внешнюю, где превалируют императивный модус для обозначения инструкции, указания, распоряжения, относительно определенного действия, для осуществления которого существует огромное количество языковых возможностей, и модальные глаголы для обозначения возможности/способности к выполнению действия, что оправдывается первыми попытками движений ребенка, познанием возможностей своего организма – направленность на акцентирование речевых интенций, освещение

определенных действий, перемещения из реального мира в ирреальный. Персональная сеть отличается преимуществом в употреблении третьего лица единственного числа для описания действия, качества и свойства другого лица или предмета. В англоязычных действенных песнях существует тенденция к подчеркиванию специфического действия, присущего только определенному субъекту, что необходимо для возможности отличать один субъект от другого.

Ключевые слова: англоязычная действенная песня, предикативная организация, темпоральность, модальность, персональность, сеть.

